

***Література українського
романтизму.
Ідейно-художні особливості***

*Дележа Альбіна Ярославівна
вчитель української літератури
гімназії № 290 м.Києва*

Дев'ятикласники!

Сьогодні на уроці ви:

- дізнаєтесь, що таке романтизм як напрям у літературі;
- з'ясуєте передумови появи романтизму як напряму в українській літературі;
- познайомитесь із ідейно-художніми особливостями романтизму;
- дізнаєтесь про осередки українського романтизму та їх представниками;
- висловіть власну думку з приводу передумов появи романтизму як напряму в Україні, внеску його представників у культурну спадщину України.

Український романтизм. Історичне тло

Романтизм як напрям в літературі та мистецтві виник наприкінці XVIII століття в Німеччині та існував у літературі Європи та Америки в першій половині XIX століття. Український романтизм охоплює ж період 20-40-х років XIX століття і виник він не лише під впливом творчості європейських письменників. Історія нашої держави чітко вказує, що розвиток цього напрямку мав доволі сильне історичне тло, адже на початок XIX ст., внаслідок трьох поділів Польщі, російсько-турецьких війн, ліквідації Гетьманщини і Запорозької Січі українські землі опинилися під владою Росії. Росія володіла Слобожанщиною, Лівобережжям, Правобережжям і Півднем, що становило близько 85% земель, заселених українцями. У складі Австрійської імперії знаходилося, приблизно, 15% українських земель, а саме, Східна Галичина, Північна Буковина та Закарпаття. Території, що перебували під владою Російської імперії, прийнято називати Наддніпрянською Україною, у складі Австрійської імперії – західноукраїнські землі. Тобто, Україна була повністю поділена між іншими державами, її мова та культура не сприймалися, або сприймалися як низькосортні. Звісно, таке не могло не зачіпати свідомих людей, представників інтелігенції, які хотіли відродити своє, воз'єднати українські землі хоча б у культурному сенсі, та показати, що до якої б з імперій не належав у той момент народ, він все одно залишається українським.

На початку XIX століття українські землі опинилися під владою Російської та Австрійської імперій

Теорія літератури

Романтизм – це художній напрям у літературі, науці й мистецтві, що виник наприкінці XVIII ст. та існував в першій половині XIX ст. і був пов'язаний із докорінною зміною всієї системи світоглядних орієнтацій та цінностей.

ОЗНАКИ РОМАНТИЗМУ:

незадоволення реальним життям, зосередження уваги на внутрішньому світу людини;

ідеалізація людських почуттів, наявність релігійної свідомості;

посилення уваги до літературної мови, національно-історичної тематики;

тісний зв'язок з фольклором;

нерозривний зв'язок змісту і форми - інтенсивне використання художніх засобів;

інтерес до фантастики, екзотичних картин природи тощо.

Харківський осередок

Своїми ідеями і настановами, зокрема наголошуванням народності та значення національного у літературі і мистецькій творчості, романтизм відіграв визначну роль у пробудженні й відродженні слов'янських народів, зокрема українського.

Основоположницею розвитку українського романтизму була харківська школа з її двома гуртками - першим, що створився ще у 1820 роках навколо **Ізмаїла Срезневського** і що з ним були пов'язані найвидатніші з поетів-романтиків **Левко Боровиковський** і **Опанас Шпигоцький**, та другим, що діяв у середині 1830 років також під проводом **Срезневського**, до нього були причетні: **Амвросій Метлинський**, **Микола Костомаров** та іншими. Програмовими для діяльності цих гуртків були збірки «Украинский альманах» та «Запорожская старина».

Поетичну творчість цього гуртка поетів характеризує ідилічно-песимістичне захоплення українським минулим, культ могил й історичних героїв і особливо співців та бандуристів, слабе й

Представники харківського осередку: Ізмаїл Срезневський, Левко Боровиковський, Микола Костомаров, Амвросій Метлинський, Опанас Шпигоцький

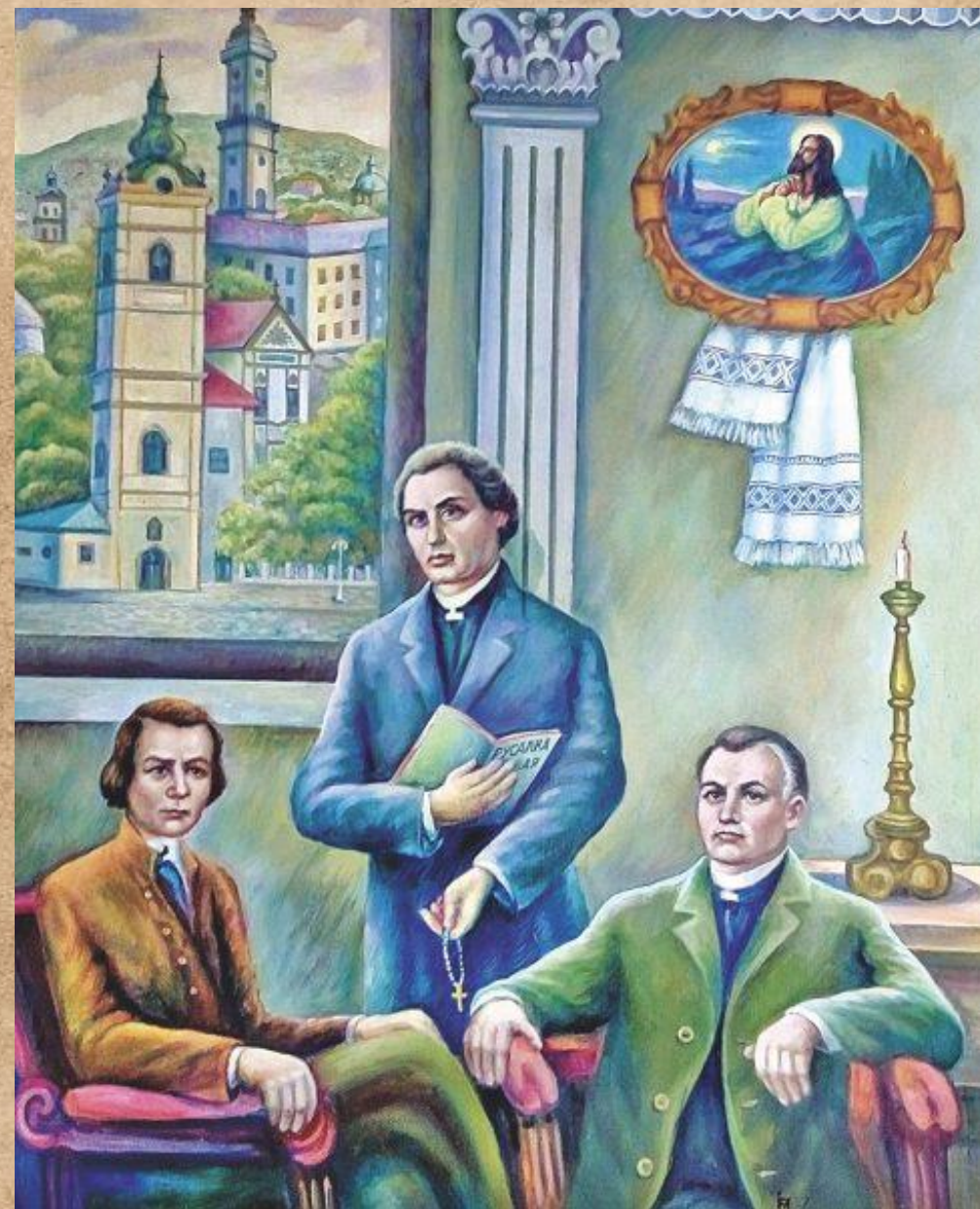

«Руська трійця»

Одночасно з харківським осередком у Галичині виступила «Руська трійця», історія якої доволі цікава, адже її учасниками було близько 20 молодих людей, майже виключно семінаристи та молоді священники. Її основоположники **Маркіян Шашкевич**, **Іван Вагилевич** і **Яків Головацький** були в ті часи вихованцями греко-католицької семінарії і водночас студентами Львівського університету, в якому існувало дві «партії» - пропольська і промосковська. Цих юнаків пов'язували нерозривна дружба та ідейні переконання. Слово «руська» за термінологією тогочасної Галичини означало «українська», воно й визначало ідейну основу та зміст діяльності «трійчан». Основне джерело відновлення історичної пам'яті українців вони вбачали в історії, свої дії спрямовували на збереження традицій і перетворенням української мови на літературну. З цією метою члени гуртка почали ходити «в народ», записуючи пісні, перекази, слова та вислови, які вживали прості люди.

Перші сили члени гуртка «Руська трійця» випробували в рукописному збірнику власних поезій та перекладів під назвою «Син Русі» (1833). Наступним кроком став підготовлений до друку збірник «Зоря» (1834). Він містив містив заклик до єднання

«Руська трійця»

Найбільшим досягненням «Руської трійці» стало видання 1837 року у Будапешті альманаху «Русалка Дністровая». Після невдачі з «Зорею» молоді патріоти вирішили видати його в Угорщині, користуючись «м'якістю» цензури цієї країни. Інтелігенція з радістю зустріла альманах, що був першою «ластівкою» нової демократичної культури і став підсумком шукань і своєрідним піком патріотичної діяльності «Руської трійці».

«Русалка Дністровая» — перший західноукраїнський альманах народною мовою, виданий у м. Буда (з 1873 Будапешт) у 1837 році силами членів гуртка «Руська трійця» Маркіяном Шашкевичем, Яковом Головацьким та Іваном Вагилевичем.

Київський осередок

Ще одним осередком чи й етапом українського романтизму, уже з багатшим на мистецькі засоби і літературні жартворчим доробком і з виразнішим національним і політичним обличчям, був Київ другої половини 1830-40-х рр. з Михайлом Максимовичем, Пантелеймоном Кулішем, Тарасом Шевченком, і прибулими туди з Харкова Амвросієм Метлинським і Миколою Костомаровим.

Філософський романтизм членів цього гуртка і близький до нього тогочасних київських учених, професорів Київського університету, поєднаний з вивченням української народної творчості і історії та ідеями слов'янофільства вплинуло на постановку Кирило-Мефодіївського братства з його виробленою романтично-християнською програмою і нову з поетичними засобами і діапазоном політичних мислей поезію Тараса Шевченка з його візією майбутньої України. Але про це поговоримо детальніше на наступних сторінках, як і про інші риси романтизму у глибокому і ширшому контексті цього роду.

Сьогодні на уроці

я дізнався...

я пригадав..

я запам'
ятав...

мене вразило...

Домашнє завдання

Опрацювати статтю підручника ст. 142-143, знати теорію

